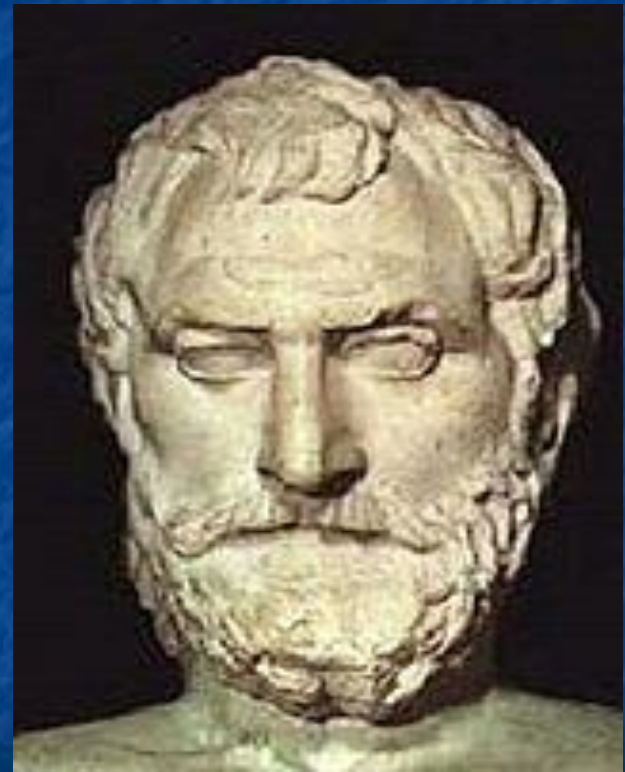

Виникнення філософії

Давньоіндійська філософія

Джерела

Веди Упанішади

Школи

астика

(визнають

авторитет Вед)

санкх'я, йога, ньая,

вайшешика, міманса-веданта

настика

(не визнають

авторитет Вед)

буддизм, джайнізм,

чарвака-локаята

Індуїзм (астика)

Головні поняття:

Реінкарнації Карма Сансара

Майя Брахман Атман

Мета: злиття атмана з Брахманом

Кастовий поділ

Варни: брахмани, кшатрії, вайші, шудри

Сіддхартха
Гаутама

(623-544 рр. до н.е.)

Буддизм

будда – просвітлений

Легенда: чотири зустрічі

Життя – це страждання

Чотири “шляхетні істини”

Восьмискладовий шлях звільнення

Мета - *Нірвана*

Джайнізм

Джайни – переможці карми.

Засоби: аскеза та добрі діла.

Шлях звільнення: “три перлини”:

- правильна віра
- правильне знання
- правильна поведінка

Чарвака-локаята - матеріалістичне вчення:

- ❖ дійсність утворюється чотирма стихіями – вода, земля, вогонь, повітря;
- ❖ свідомість – результат комбінації матеріальних елементів.

Давньокитайська філософія

Головні поняття:

- **Дао** – шлях. Дао – шлях людини і усього світу, загальна основа і закон буття космосу.

Слідувати Дао означає жити в гармонії зі світом.

Де – конкретний прояв Дао.

- Світ утворюється з хаосу завдяки дії двох протилежних начал:

Інь – важке, темне, непроникливе жіноче начало, ототожнюється з землею.

Ян – легке, світле, проникливе чоловіче начало, ототожнюється з небом.

- Основні природні начала – вода, вогонь, дерево, метал, земля.

Їх загальна основа – **ці** – єдине, спільне, об'єднуюче.

Даосизм

діяльне недіяння

невисловлювана сутність *дао*

проти навчання народу

Лао-цзи

(VI-V ст. до н.е.)

Конфуціанство

Кун-фу-цзи
Конфуцій

(VI-V ст. до н.е.)

Золоте правило моралі:

"Те, чого я не хочу, щоб заподіювали мені, я не хочу робити іншим".

Головні поняття:

лі – ритуал, церемонія, благопристойність, повага;

сяо – покірність і шанування батьків,

ді – підлеглисть і повага молодшими старших братів,

чжун – відданість як всезагальний етичний принцип.

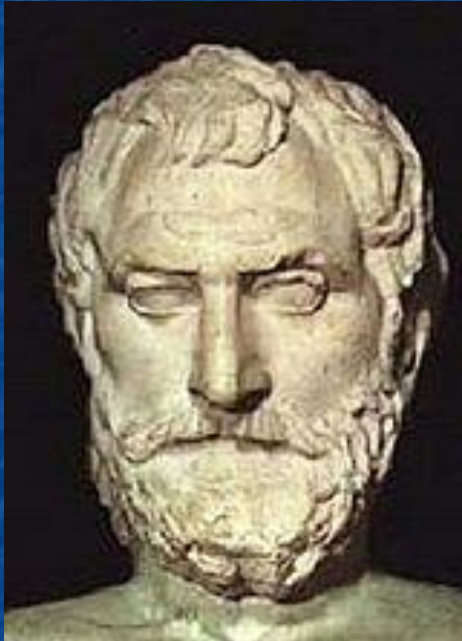
жень – людинолюбство

“Благородний муж”,

“досконаломудрий” правитель

Давньогрецька натурфілософія

Мілетська школа: ідея єдиної першоречовини

Фалес

(≈630-560 рр. до н.е.)

“Усе є вода”

Анаксимандр

(≈610-546 рр. до н.е.)

апейрон

(невизначене, безмежне)

Анаксімен

(≈585-525 рр. до н.е.)

повітря

Емпедокл (≈494-434 pp. до н.е.)

чотири начала: земля, вода, повітря, вогонь

Анаксагор (≈500-428 pp. до н.е.)

нус – розум

гомеомерії – найменші часточки речовини

“У всьому є частина всього.”

Аналогія: голограма, живі клітини

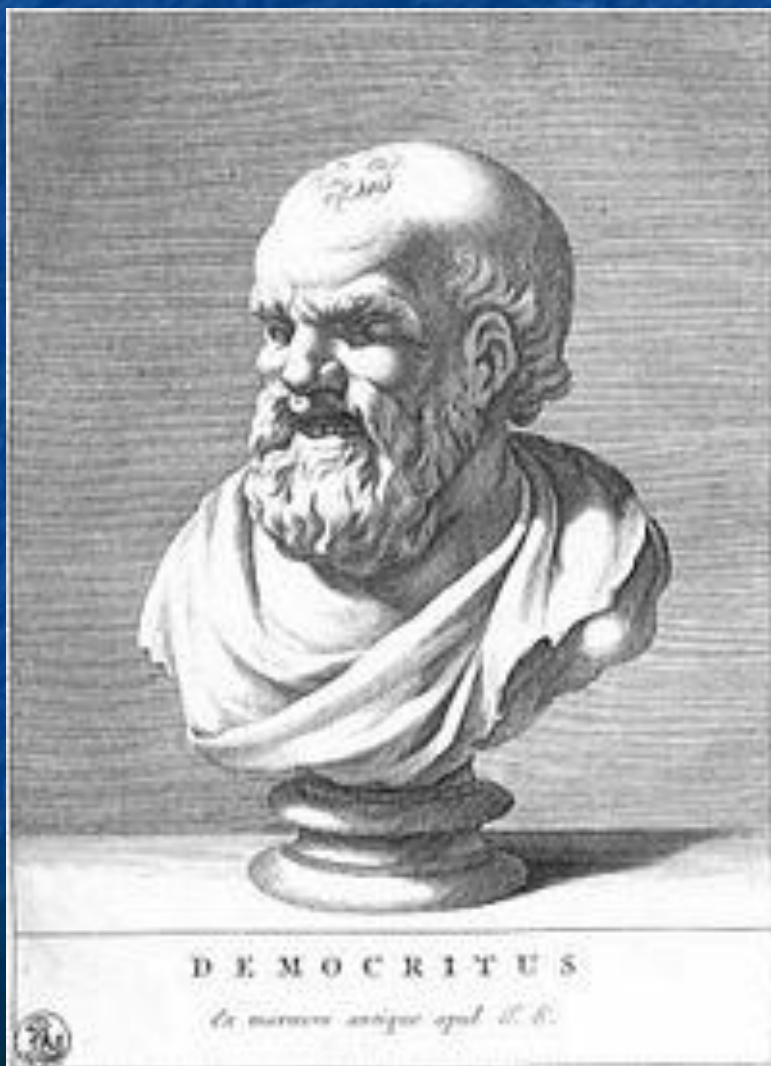
АТОМІЗМ

Левкіпп (???)

Демокріт (≈460-370 рр. до н.е.)

*Усі речі утворюються
з найменших, невидимих оку,
неподільних часточок —
атомів.*

*Існують лише атоми
та порожнеча*

Геракліт (≈540-480 рр. до н.е.)

“Цей світ – ... був, є і завжди буде вічно живим *вогнем*, який мірно спалахує і згасає”

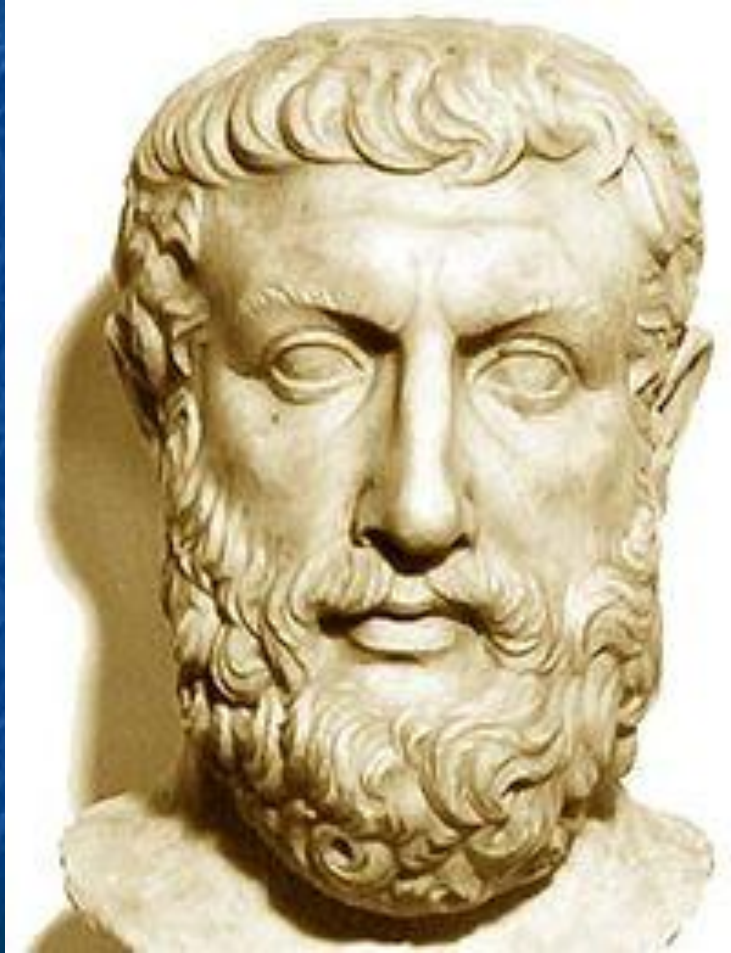
Усе тече, все змінюється”

Не можна двічі увійти в ту саму річку

Вчення про логос

Діалектика як вчення про єдність протилежностей

Парменід (≈540-480 рр. до н.е.)

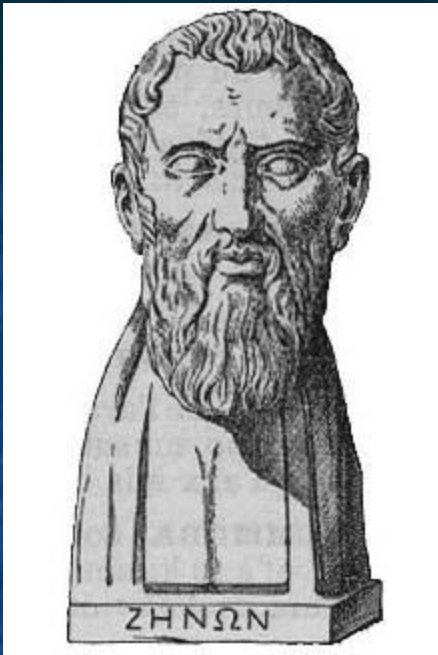
Буття є. Небуття немає

Буття є суцільним,
заповненим і незмінним

Зміни неможливі

Раціоналізм:

довіряти розуму, а не
відчуттям

Зенон Елейський

Неможливість змін

Апорії

“Ахіллес і черепаха”,
“Дихотомія” та ін.

A

B

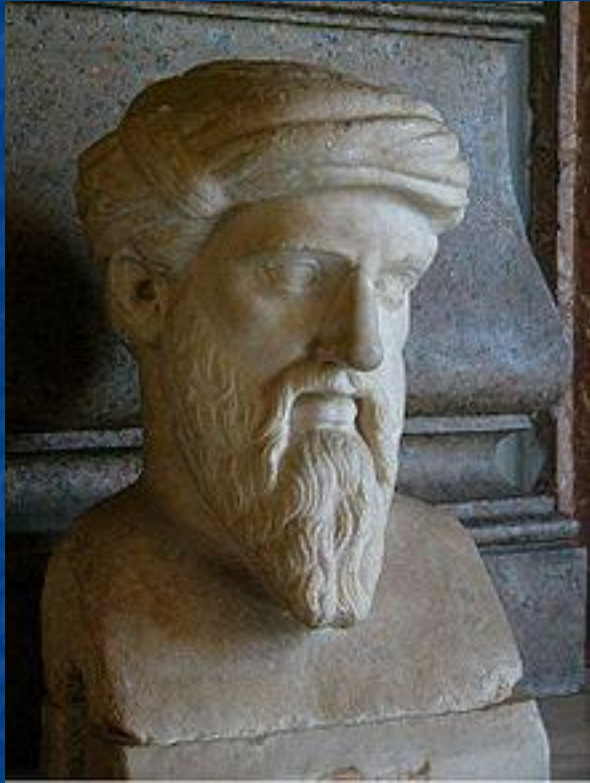
C

D

E

F

Піфагор ($\approx 580-500$ рр. до н.е.)

Буття утворюється числами
й математичними відношеннями

Гармонійне сполучення чисел, гармонія –
душа світу.

Пізнання світу – пізнання числових
закономірностей, що визначають суть
світобудови.

Визначені монади

(бог як розум, єдине, моно)

і невизначені діади

(матерія, світ видимих речей)

Ксенофан (≈570-480 рр. до н.е.)

Критика міфології:

люди створюють богів за власною подобою

Теорія пізнання:

пошук істини і наближення до неї:

Людам боги не відкрили усе відпочатку
Та поступово, шукаючи, краще знаходять...

немає гарантій істини:

Істину точну не бачив ніхто й не пізнає...
...в усьому буває лиш здогад.”